

mgr Marek Paszkowski

STRESZCZENIE

Zasada współdziałania państwa i Kościoła katolickiego w zakresie ochrony i opieki nad nieruchomymi zabytkami sakralnymi w Polsce

Zabytkowe obiekty sakralne stanowią w Polsce liczną grupę zabytków nieruchomych. Troska o nie leży zarówno w interesie państwa, jak i Kościoła. Obiekty te pełnią funkcję zarówno sakralną, jak i stanowią dziedzictwo kulturowe stając się własnością całego narodu. Obecnie obowiązująca ustawa z dnia 23 lipca 2003 roku o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami wyróżnia następujące kategorie zabytków: zabytki nieruchome, ruchome oraz archeologiczne. Nie ma natomiast wyodrębnionej kategorii zabytków sakralnych. Ponadto ustawa rozróżnia ochronę zabytku należącą do obowiązków państwa od opieki nad zabytkiem obejmującą obowiązki właścicieli lub dzierżycieli.

Głównym celem pracy doktorskiej jest wskazanie uwarunkowań, jakie nakładają na właściciela lub dzierżyciela nieruchomego zabytku sakralnego prawo państwowe i prawo kanoniczne. Istotne jest sprawdzenie, czy obydwie te systemy prawne mają zbieżne instrumenty dotyczące ochrony prawnej tych obiektów. Główny problem badawczy ujęto w pytaniu: w jakim zakresie konstytucyjna zasada współdziałania państwa i związków wyznaniowych dla dobra człowieka i dobra wspólnego znajduje swoje zastosowanie w ochronie nieruchomych zabytków sakralnych.

Przedmiot badań uzasadniał wykorzystanie w pracy następujących metod badawczych: metody dogmatyczno-prawnej, metody prawno-porównawczej, metody analizy i syntezy. Dla lepszego zrozumienia dyskursu naukowego oraz aktualnych przepisów dotyczących ochrony zabytków i opieki nad nimi w poszczególnych rozdziałach zostały zasygnalizowane aspekty historyczne.

W swojej strukturze praca doktorska składa się z wykazu skrótów, wstępu, czterech rozdziałów, zakończenia, bibliografii i aneksu. Każdy z rozdziałów zawiera wprowadzenie w omawianą problematykę oraz końcowe wnioski.

Rozdział pierwszy dotyczy elementów teoretycznych oraz pojęciowych i stanowi wprowadzenie do dalszej części zagadnień. Opiera się on o terminologię, która używana jest w prawie polskim, a przede wszystkim w ustawie z dnia 23 lipca 2003 roku o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami. W rozdziale tym wyjaśniono następujące pojęcia: dobro kultury, zabytek, zabytki nieruchome, zabytki ruchome, zabytki archeologiczne, zabytki sakralne, ochrona zabytków, opieka nad zabytkami.

Rozdział drugi zawiera podstawy konstytucyjne ochrony zabytków w Polsce. Konstytucja RP określa, że jednym z zadań państwa jest strzeżenie i ochrona dziedzictwa kulturowego, a także zapewnienie obywatelom dostępu do dóbr kultury. Konstytucja w tym zakresie wyznacza zadania dla związków wyznaniowych. Ponadto rozdział ten podejmuje problematykę administracyjnoprawną. Zagadnienie to zawiera następujące elementy: wpis do rejestru zabytków, wpis do ewidencji zabytków, uznanie za pomnik historii, pozwolenia i nadzór konserwatorski, jak również programy ochrony zabytków i opieki nad zabytkami. W rozdziale tym wyjaśniono zagadnienia terminologiczne pomiędzy zabytkiem nieruchomym a nieruchomością oraz opisano zasady ogólne dotyczące ochrony zabytków i połączone z nim ograniczone prawa własności. W końcowej części tego rozdziału przeanalizowano przestępstwa i wykroczenia przeciwko zabytkom.

Niezwykle istotną problematykę z punktu widzenia celu pracy zawiera rozdział trzeci. Przedstawia on uregulowania dotyczące nieruchomości sakralnych w prawie wewnętrznym Kościoła katolickiego. Uwzględnione są w nim zarówno przepisy powszechnie obowiązujące, jak i prawo partykularne Kościoła w Polsce.

Ostatni, czwarty rozdział dysertacji charakteryzuje opiekę nad zabytkami nieruchomymi, do której zobowiązany jest właściciel lub dzierżyciel. Wśród ich uprawnień wymienia się wgląd w dokumentację wojewódzkiego konserwatora zabytków oraz prawo do pomocy finansowej. Znacznie liczniejsze są zadania, jakie ustawa nakłada na właściciela lub dzierżyciela zabytku nieruchomego.